

Bruk av alkohol og cannabis blant ungdom i perioden 1995–2011

Elin K. Bye

Denne artikkelen beskriver utviklingen av alkohol- og cannabisbruk blant norsk ungdom i perioden 1995–2011. Dataene som benyttes, er fra ungdom i tiende klasse (15–16-åringer) i den norske delen av The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). Resultatene viser at den kraftige økningen i rusmiddelbruk frem mot årtusenskiftet har blitt etterfulgt av en markant nedadgående trend – særlig med hensyn til alkoholbruk. De unges bruk av cannabis har også avtatt i nyere tid, men det var ingen ytterligere reduksjon fra 2007 til 2011. Resultatene samsvarer med funn fra andre undersøkelser av rusmiddelbruk blant ungdom i Norge.

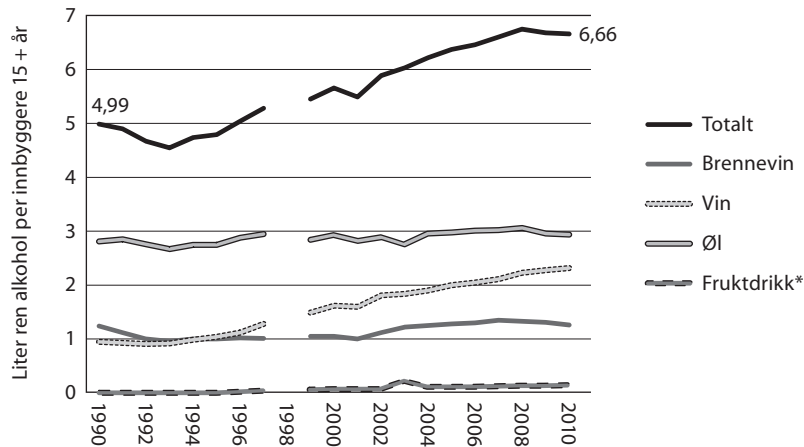
Fra 1990 til 2010 økte alkoholomsetningen i Norge med drøye 30 prosent, fra om lag 5 liter ren alkohol til nær 7 liter per innbygger 15 år og eldre. (Edland-Gryt 2011). Av figur 1 ser vi hvordan den registrerte omsetningen av de ulike alkoholsortene har utviklet seg i perioden 1990–2010. Slike omsetningstall sier imidlertid ingenting om hvor mye den enkelte drikker, og hvordan konsumet er fordelt i ulike sosiale grupper. De viktigste kildene til informasjon om slike forhold er derfor spørreundersøkelser i befolkningen, og i denne artikkelen skal vi undersøke ungdoms bruk av både alkohol og cannabis i nyere tid (1995–2011). Tidligere forskning har vist at høykonsum av alkohol henger sammen med cannabisbruk (Collins mfl. 1992, Earlywine og Newcomb 1997), og en nyere studie av norsk ungdom (14–20 år) avdekket at om lag 80 prosent av alle tilfellene hvor de unge hadde brukt cannabis, fant sted i forbindelse med

inntak av alkohol (Pape, Rossow og Storvoll 2009). Derfor er det interessant å se utviklingen i bruk av cannabis i sammenheng med utviklingen i bruk av alkohol.

Norge har tradisjonelt hatt gode surveydata om bruk av rusmidler. SIRUS, tidligere SIFA, begynte allerede i 1968 med årlige spørreundersøkelser via posten for å kartlegge rusmiddelbruken blant 15–20-åringer i Oslo. Bakgrunnen for undersøkelsene var den allmenne bekymringen rundt bruk av cannabis og andre illegale rusmidler, men fra 1970 ble også bruk av alkohol inkludert i undersøkelsene. I 1986 ble det for første gang gjennomført en tilsvarende undersøkelse på landsbasis, og fra og med 1990 til og med 2008 ble både Oslo-undersøkelsene og de landsomfattende undersøkelsene gjennomført årlig. Etter 2008 ble de stanset på grunn av lave svarprosent (se Vedøy og Skretting 2009). Norge (ved SIRUS) deltar også i den omfattende europeiske skoleundersøkelsen The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) om bruk av rusmidler blant 15–16-åringer. I tillegg har det blitt gjennomført en rekke spørreundersøkelser om ungdoms rusmiddelbruk ved andre norske forskningsinstitutter.

I denne artikkelen vil vi presentere dataene fra ESPAD-undersøkelsene for å beskrive utviklingen i bruk av alkohol og cannabis blant ungdom fra 1995 til 2011. Vi vil se på utviklingen i andelen ungdom som drikker, hvor ofte de drikker, og omfanget av risikobruk som høykonsum- og beruselsessituasjoner. Det er veldokumentert at det å drikke seg beruset er en stor risikofaktor for akutte skader (Babor mfl. 2010), særlig for unge mennesker (Jernigan 2001). Tidligere studier fra Norge har også vist at ungdom har et drikkemønster som er preget av et høyt konsum per drikkesituasjon og dermed et stort innslag av beruselse (Vedøy og Skretting 2009, Skretting og Bye 2003), og det er dessuten vist at sannsynligheten for å oppleve negative konsekvenser øker med økende alkoholinntak og beruselsesfrekvens (Rossow mfl. 1999, Pape mfl. 2008). Som nevnt er det vist at de som drikker mest, også er de som bruker mest cannabis. Vi vil derfor også se på trenden for bruk av cannabis i forhold til trenden for bruk av alkohol i perioden.

Figur 1: Alkoholomsetning i liter ren alkohol per innbygger i alderen 15 år og eldre, 1990–2010 (salgsdata fra 1998 er ikke tilgjengelig)

Kilde: Edland-Gryt 2011: 34

ESPAD-dataene

The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) er gjennomført fem ganger (1995, 1999, 2003, 2007, 2011), og det er nå 36 land som deltar i undersøkelsen (se Hibell mfl. 2012). Disse datasettene gir til sammen mye informasjon om hvordan norsk ungdom drikker, og dessuten bruk av cannabis og andre stoffer, og hvordan bildet ser ut her i landet sammenlignet med i andre europeiske land. Utvalgene i Norge ble trukket ved hjelp av et såkalt stratifisert klynge-utvalg, der det deles inn i strata ved en kombinasjon av fylke og kommunetype, og hver klynge består av en skoleklasse. De klassene som ble trukket ut, ble spurt om de ville delta i undersøkelsen. Elever som av ulike grunner var fraværende mens undersøkelsen foregikk, ble ikke fanget opp på et senere tidspunkt. Tabell 1 viser antallet respondenter og svarprosent for de ulike årene (se også www.espad.org for spørreskjemaer og internasjonale rapporter for de ulike årene og Skretting og Bye 2003).

Tabell 1: *Uvalg av elever som inngikk i skoleundersøkelsene i ulike år*

	Antall klasser/elever totalt	Antall klasser/elever som ble trukket ut til å delta	Antall klasser som deltok / elever i klasser som deltok	Antall elever som besvarte spørreskjemaet	Svarprosent
1995	2387/52 268	234/5029	211/4352	4020	92
1999	2353/51 138	243/5070	208/4366	3918	90
2003	2525/55 706	265/5856	205/4531	3935	87
2007	3190/63 520	313/6282	180/3999	3687	92
2011	3823/63 752	450/7519	160/4391	3196	73

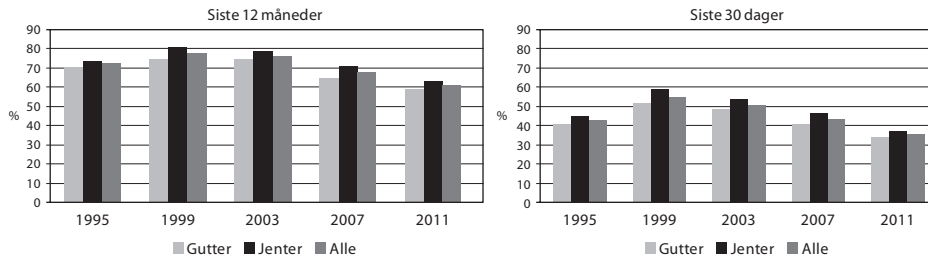
Testing av forskjeller (SPSS) begrenser seg til testing av forskjeller mellom andeler og gjennomsnitt for de ulike årene (t-tester) og enkelte steder for kjønn.

Alkoholbruk

Hvor mange har drukket alkohol?

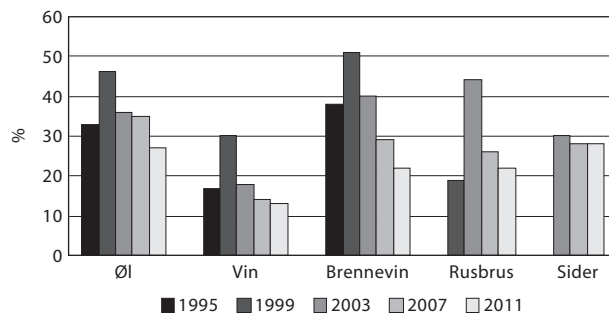
Sett i et internasjonalt perspektiv har Norge en relativt restriktiv alkoholpolitikk, med aldersgrense på 18 år for kjøp av øl og vin og 20 år for kjøp av brennevin. Introduksjonen til alkohol skjer imidlertid for de aller fleste lenge før fylte 18 år, enten ved at barn og unge på ulike måter skaffer seg alkohol selv, eller ved at de får alkohol servert hjemme (Skretting og Bye 2003). Som vist i figur 2 økte andelen 15–16-åringene som hadde drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene, fra 72 prosent i 1995 til 78 prosent i 1999 ($p < 0,001$), men gikk så ned igjen ved de neste målingene og var på 61 prosent i 2011 ($p_{1999-2011} < 0,001$). Den samme utviklingen finner vi for andelen som oppgir å ha drukket alkohol de siste 30 dagene, der var det en økning fra 43 til 55 prosent fra 1995 til 1999 og deretter en reduksjon ned til 36 prosent i 2011 ($p_{1999-2011} < 0,001$). Av figur 2 ser vi også at det er en noe større andel jenter enn gutter som oppgir bruk av alkohol både det siste året og de siste 30 dagene ($p < 0,05$ unntatt for årene 1995 og 2011). Når det gjelder frekvensen for alkoholbruk de siste 30 dagene, har denne gått ned fra 33 prosent i 1999 til 24 prosent i 2011 for dem som oppgir å ha drukket 1–2 ganger, og fra 22 prosent til 12 prosent for dem som oppgir å ha drukket tre ganger eller mer.

Figur 2: Prosentandelen blant 15–16-åringene som oppgir at de har drukket alkohol de siste 12 månedene og de siste 30 dagene, fordelt på kjønn

ESPAD-undersøkelsen gir informasjon om hvilken type alkohol 15–16-åringene oppgir å ha drukket de siste 30 dagene. Spørsmål om rusbrus ble først tatt med i undersøkelsen i 1999, og i 2003 inngår også alkoholholdig sider. Figur 3 viser andelen som oppga at de hadde drukket de ulike drikkesortene minst en gang i løpet av de siste 30 dagene (hovedsakelig dreier det seg om 1–2 ganger). De ulike drikkesortene viser i all hovedsak det samme mønsteret som for drikking generelt: Andelen som har drukket henholdsvis øl, vin eller brennevin, er på topp i 1999 for siden å gå ned. Vi ser også at det har skjedd et skifte i drikkepreferanse i perioden, mens brennevin og øl var dominerende frem til 2003, har andelen som har drukket brennevin, gått ned og ligger nå på samme nivå som rusbrus og sider. Vi ser også at vin ikke er noen utpreget ungdomsdrikk.

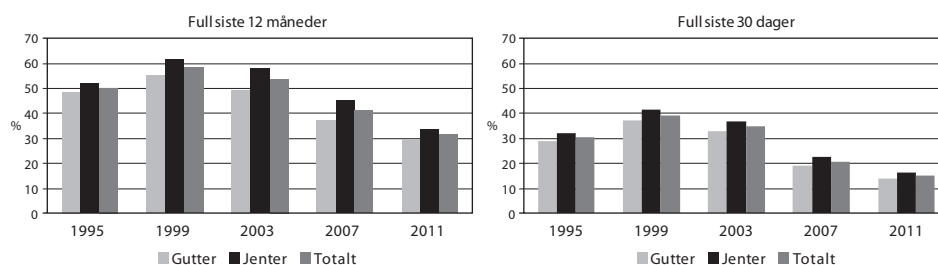
Figur 3: Prosentandelen av 15–16-åringene som oppgir at de har drukket de ulike drikkesortene noen gang i løpet av de siste 30 dagene.

Beruse og høykonsumsituasjoner

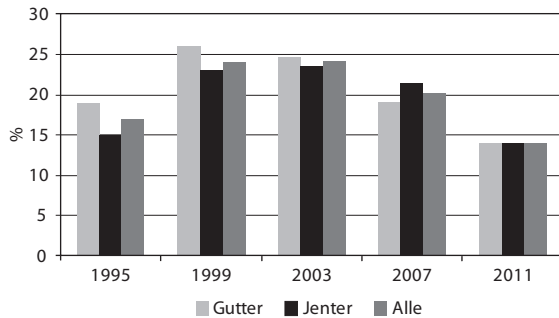
Av figur 4 ser vi at det var en økning fra 1995 til 1999 i andelen som oppga å ha vært fulle én eller flere ganger de siste 12 månedene, fra 50 til 58 prosent ($p < 0,001$), etterfulgt av en nedgang til 32 prosent i 2011 ($p_{1999-2011} < 0,001$). Det samme mønsteret ser vi for det å ha vært full de siste 30 dagene. Ser vi på frekvensen for å ha vært full de siste 30 dagene, er denne redusert fra 26 prosent i 1999 til 13 prosent i 2011 for dem som oppga 1–2 ganger, og fra 14 prosent til 2 prosent for dem som oppga mer enn tre ganger de siste 30 dagene. Andelen jenter som har drukket seg fulle de siste årene og de siste 30 dagene, er noe høyere enn for gutter, men når man ser på gjennomsnittlig *antall ganger* man oppgir å ha vært full, ligger guttene noe høyere enn jentene.

Figur 4: Prosentandelen av 15–16-åringene som oppga å ha vært full de siste 12 månedene og de siste 30 dagene, jenter og gutter

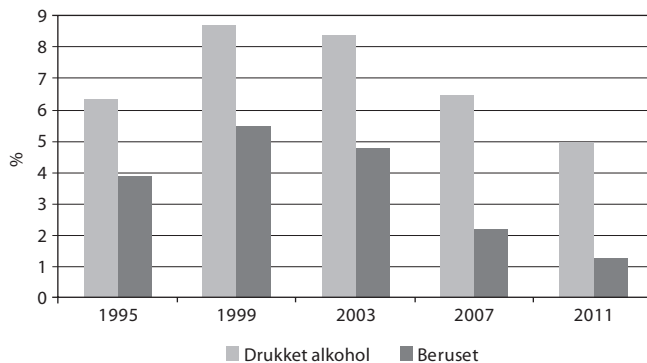
Respondentene ble også spurt om hvor mange ganger de eventuelt hadde drukket fem «drinker» eller mer ved samme drikkesituasjon i løpet av de siste 30 dagene. En drink ble definert som en flaske øl, ett glass vin, et lite glass brennevin eller en utblandet drink. En relativt stor andel av 15–16-åringene oppga at de hadde hatt flere drikkesituasjoner i løpet av de siste 30 dagene der de hadde drukket fem drinker eller mer. Figur 5 viser andelen som rapporterte å ha drukket så mye ved samme drikkesituasjon tre ganger eller mer i løpet av de siste 30 dagene. Det var en økning fra 17 prosent i 1995 til 24 prosent i 1999 ($p < 0,001$) som rapporterte at de hadde gjort dette. Det var imidlertid ingen ytterligere økning fra 1999 til 2003, og vi ser at andelen har gått ned i både 2007 og 2011 hvor den var redusert til 14 prosent.

Figur 5: Prosentandelen som har drukket fem eller flere drinker på en gang tre ganger eller mer i løpet av de siste 30 dagene, ungdom 15–16 år

Også når vi ser på gjennomsnittlig antall ganger 15–16-åringene oppgir å ha drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene, sammenlignet med det gjennomsnittlige antallet ganger de oppgir å ha vært beruset de siste 12 månedene, er det en nedgang i form av at det er færre beruselsestilfeller per drikketilfelle. Av figur 6 ser vi at man grovt sett kan si at ungdommene var beruset i overkant av halvparten av gangene de drakk alkohol i de tre første målingene, mens andelen beruselse har gått ned ved de to siste målingene. I 2011 var om lag tre av ti drikketilfeller det siste året også beruselsestilfeller. Det samme mønsteret gjelder for spørsmålene om de siste 30 dagene. Det er ingen store kjønnsforskjeller i perioden, men gutter har en noe høyere beruselsesrate enn jenter.

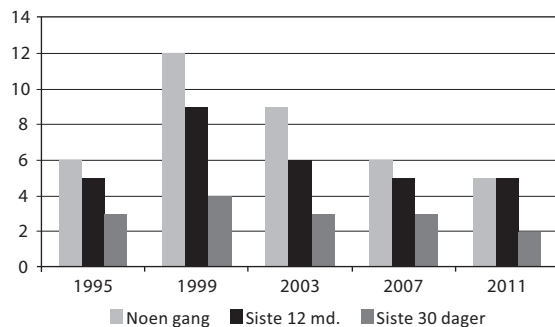
Figur 6: Gjennomsnittlig antall ganger respondentene har drukket alkohol, og gjennomsnittlig antall ganger de har vært beruset i løpet av de siste 12 månedene, ungdom 15–16 år

Bruk av cannabis

Når det gjelder illegale stoffer, viser alle norske undersøkelser at det er cannabis (hasj og marihuana) som er mest utbredt. Figur 7 viser andelen 15–16-åringene som oppgir å ha brukt cannabis, henholdsvis noen gang, i løpet av de siste 12 månedene og i løpet av de siste 30 dagene. Vi ser at det også her var en økning fra 1995 til 1999, mens det igjen var en nedgang i de tre neste målingene. Med unntak av 1999 har andelen for bruk det siste året ligget på mellom 5 og 6 prosent, og andelen for bruk de siste 30 dagene rundt 3 prosent. Det er flere gutter enn jenter som oppgir bruk både de siste 12 månedene og de siste 30 dagene. I alle målingene dreier bruken de siste 12 månedene seg om mellom 1 og 2 ganger for om lag halvparten av ungdommene, bare rundt 1 prosent oppgir bruk mer enn 5 ganger det siste året.

Figur 7: Prosentandelen i aldersgruppen 15–16 år som oppga at de noen gang hadde brukt Cannabis, brukt de siste 12 månedene, og de siste 30 dagene

Diskusjon

Formålet med denne artikkelen var å gi et bilde av utviklingen for 15–16-åringers bruk av alkohol og cannabis i perioden 1995–2011. Resultatene viser at det var en økning frem mot årtusenskiftet, og deretter en nedgang i andelen som har drukket alkohol både det siste året og de siste 30 dagene, som har vært beruset, og som har drukket fem eller flere enheter i samme drikke-tilfelle. Brennevin utgjør et relativt stort innslag i 15–16-åringers drikke-mønster, sammen med øl, men etter årtusenskiftet har bruken av brennevin

veket plassen noe til fordel for rusbrus og sider. Også når det gjelder bruk av cannabis, viser resultatene den samme trenden: en oppgang mot årtusenskiftet og så en reduksjon nærmest år for år.

Trendene som er beskrevet her for Norge, gjelder også for 15–16 åringer i de andre nordiske landene (Hibell mfl. 2012). SIRUS' årlige ungdomsundersøkelser (15–20 år) som ble gjennomført siste gang i 2008, viser også den samme utviklingen (Vedøy og Skretting 2009). Videre viser andre undersøkelser av ungdom i Norge den samme utviklingen, både for alkohol- og cannabisbruk. En av de norske studiene som dekker samme aldersgruppe som ESPAD-studien, er Helsevaner blant skoleelever (HEVAS). Dette er et samarbeidsprosjekt mellom 43 land knyttet til Europakontoret til Verdens Helseorganisasjon (WHO) (se Currie mfl. 2012 for mer informasjon om den internasjonale studien, og se Samdal mfl. 2009b for mer informasjon om den norske delen). I Norge er studien gjennomført 7 ganger blant elever i alderen 11, 13, 15 og 16 år siden 1983, og spørsmål om frekvens av alkoholbruk og beruselse er inkludert for årene 1985, 1989, 1993, 1997, 2001 og 2005. I denne studien så man også en betydelig økning i alkoholbruk fra 1993 og frem til rundt 2000, og deretter så man en nedgang (Samdal mfl. 2009a). Forfatterne fant at 17 prosent av 15-åringene drakk minst én gang i uken i 2001, mot 10 prosent i 2005, og blant de 16-årige guttene var andelen henholdsvis 30 og 23 prosent. Trenden var den samme når det gjaldt andelen som rapporterte å ha vært full mer enn én gang. Det var også en nedgang i alkoholbruk i samme periode for HEVAS-undersøkelsene fra Danmark, Finland og Sverige (Samdal mfl. 2009b). Dette er en utvikling man også ser i resultater fra andre ungdomsundersøkelser i andre land, for eksempel Sverige (CAN 2011).

Undersøkelser fra en rekke av de store byene i Norge gir også det samme bildet av utviklingen i perioden før og etter årtusenskiftet. Undersøkelser blant ungdomsskoleelever (8.–10.-klasse) i Stavanger i 2002 og 2010 viste for eksempel en nedgang i andelen som hadde smakt alkohol fra 78 prosent i 2002 til 50 prosent i 2010, og en nedgang i andelen som oppga å bruke alkohol ukentlig, fra 8 til 3 prosent i løpet av disse åtte årene (Frøyland og Sletten 2011). I tillegg viser studien at andelen stavangerungdom som har brukt hasj, er mer enn halvert i løpet av perioden 2002–2010, fra nesten 7 prosent i 2002 til 3 prosent i 2010. I Bergen er det gjennomført 6 undersøkelser blant 8.- og 10.-klasseelever i perioden 1999–2010, og etter den første målingen i 1999 har utviklingen når det gjelder bruk av alkohol og cannabis, vist en nedgang (Iversen 2010). Siste måling i 2010 viste således en klar nedgang i andelen av elever som hadde drukket alkohol, som had-

de drukket 1–3 ganger i måneden, og som hadde vært tydelig beruset, og som ikke hadde prøvd cannabis, sammenlignet med 1999 (*ibid.*). I de årlige (annethvert år fra 2005) rusmiddelundersøkelsene blant 10.-klassinger i Kristiansand i perioden 1994–2010 vises den samme trenden, både for alkohol- og cannabisbruk (SOFOT 2012). I tillegg finnes det en rekke andre kommunale undersøkelser som viser de samme trendene, for eksempel i Lørenskog fra 1997 og 2009 (Sodeland 2009b), i Frogn fra 2000 og 2009 (Sodeland 2009a), i Odda fra 2000 og 2009 (Iversen og Knoff 2010) og dessuten ungdomsundersøkelsene i Oslo fra 1996 og 2006 (Øia 2006).

Spørreundersøkelser i den generelle befolkningen (1995–2009) støtter også resultatene om at det ikke ser ut til å være noen økning i alkoholbruk blant de yngste. Ulike tverrsnittstudier viser at økningen som har funnet sted både når det gjelder andelen som har dukket det siste året, og når det gjelder frekvens og mengde, har vært særlig stor for dem over 50 år (Bye og Østhus 2011). At de tradisjonelle forskjellene mellom unge voksne og eldre nå ser ut til å ha blitt utjevnet, er en tendens man også har sett i de andre nordiske landene (Ahlström mfl. 2009, Jyrkämä & Haapamäki 2008). I tillegg vet vi at den økte omsetningen av alkohol i Norge i hovedsak dreier seg om vin, noe som ikke er en utpreget ungdomsdrink.

Alle studiene over tyder på at det har skjedd en nedgang i ungdoms alkohol- og cannabisbruk. Følgelig er det særlig to spørsmål som vil være interessante å se nærmere på i videre studier. For det første: Hva er årsakene til at ungdom ser ut til å drikke stadig mindre, og muligens også mindre risikofylt, til tross for at konsumet øker i befolkningen som helhet? For eksempel vil den økte andelen innvandrerungdom, spesielt i Oslo, muligens ha betydning som en begrensende effekt for alkoholbruk blant etnisk norsk ungdom, og vil være verdt å se nærmere på (Vedøy og Amundsen 2008). Dataene fra 15–16-åringene kan heller ikke gi svar på om nedgangen som er vist her, kan skyldes at debutalderen har gått opp, noe man også bør undersøke nærmere. For det andre: Hva kan forklare den sterke veksten i både alkohol- og cannabisbruk mot begynnelsen av årtusenskiftet og hvorfor denne veksten da ikke vedvarte eller flatet ut? En mulig innfallsvinkel her kan være å se på ungdoms fritidsvaner, hva ungdom gjør på fritiden i dag, er sannsynligvis ganske ulikt hva man for eksempel gjorde før bruken av Internett ble så utbredt som den er i dag.

Avslutningsvis bør det nevnes at selv om trenden viser en nedgang i ungdoms alkoholbruk de siste årene, er det fremdeles slik at det er en nær sammenheng mellom drikking og beruselse blant de yngste. Og det er fremdeles godt dokumentert at episoder med akutt beruselse og høyt konsum har

store sosiale og helsemessige konsekvenser, slik at det fremdeles er gode grunner til å være oppmerksom på denne gruppen.

Litteratur

- Ahlström, S. mfl. (2009). Alkoholen och äldre i Finland. *Nordisk alkohol- & narkotikatidsskrift (NAT)*, 26(5): 427–437.
- Babor, T. mfl. (2010a). *Alcohol No Ordinary Commodity. Research and Public Policy*, 2 utg. Oxford: Oxford University Press.
- Berg, F. og A.-L. Bretteville-Jensen (2005). *Ungdoms etterspørsel etter alkohol* (SIRUSrapport 6/2005). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Bye, E.K. og S. Østhus (2011). Alcohol and cannabis use in Norway during the period 1995–2009. *Norsk epidemiologi*, 21(1): 67–76.
- CAN (2011). *Drogutvecklingen i Sverige 2011*. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN).
- Collins, L.M. og S.E. Wugalter (1992). Latent class models for stage-sequential dynamic latent variables. *Multivar. Behav. Res.*, 27: 131–157.
- Currie, C. mfl. (red.) (2012). Social determinants of health and well-being among young people. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2009/2010 survey. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012 (Health Policy for Children and Adolescents, Nr. 6).
- Earlywine, M. og M.D. Newcomb (1997). Concurrent versus simultaneous polydrug use: Prevalence, correlates, discriminant validity, and prospective effects on health outcomes. *Exp. Clin. Psychopharmacol.*, 5: 353–364.
- Edland-Gryt, M. (red.) (2011). *Rusmidler i Norge 2011*. Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Frøyland, L.R. og M.Aa. Sletten (2011). *Ung i Stavanger 2010. Endring, risiko og lokale forskjeller*. NOVA Rapport 7/11.
- Hibell, B. mfl. (2012). *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Stockholm: ESPAD.
- Horverak, Ø. og E.K. Bye (2007). *Det norske drikkemønsteret. En studie basert på intervjudata fra 1973–2004*. SIRUS-rapport 2/2007, Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Iversen, E. (red.) (2010). Bergensundersøkelsen: Ungdom og rusmidler i Bergen 2010. En undersøkelse i Bergen kommune om 8. og 10. klassingers forhold til rusmidler. Stiftelsen Bergensklinikkene.
- Iversen, E. og R.V. Knoff (2010). Ungdom og rusmidler i Odda 2009. En undersøkelse i Odda kommune om bruk av rusmidler blandt elever i

- ungdomsskolen og på videregående skole. Bergen: Korus Vest Bergen/ Bergensklinikkene.
- Jernigan, D.H. (2001). *Global Status Report: Alcohol and Young People*. Geneva: World Health Organization.
- Jyrkämä J. og L. Haapamäki (2008). *Åldrande och alkohol – nordisk forskning och diskussion* (NAD-publikasjon 52). Helsinki: Nordiskt center för alkohol- och drogforskning.
- Pape, H., I. Rossow og E.E. Storvoll (2008). Wetter and better? Changes in associations between drunkenness and other problem behaviors among Norwegian youth. *European Addiction Research*, 14: 61–70.
- Pape, H., I. Rossow og E.E. Storvoll (2009). Under double influence. Assessment of simultaneous alcohol and cannabis use in general youth populations. *Drug and Alcohol Dependence*, 101(1–2): 101–69.
- Rossow, I., H. Pape og L. Wichstrøm (1999). Young, wet & wild? Associations between alcohol intoxication and violent behaviour in adolescence. *Addiction*, 94(7): 1017–1031.
- Samdal, O., I. Leversen, T. Torsheim, M.S. Manger, G.S. Brunborg og B. Wold (2009a). Trender i helse og livsstil blant barn og unge 1985–2005. Norske resultater fra studien «Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land.» HEMIL-rapport 3/2009 HEMIL-senteret Universitetet i Bergen.
- Samdal, O., I.T. Leversen, M.S. Torsheim, G.S. Manger, S. Brunborg og B. Wold (2009b). Trender i helsevaner blant skoleelever i perioden 1983–2005. Resultater fra studien «Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land». HEMIL-rapport 1/2009. Bergen: HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen.
- Skretting, A. & E.K. Bye (2003). *Bruk av rusmidler blant norske 15–16 åringer* (SIRUS-rapport 5/2003). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Sodeland, J.E.B. (2009a). *Ung i Lørenskog 2009*. NOVA Rapport 18/09.
- Sodeland, J.E.B. (2009b). *Ung i Frogn 2009*. NOVA Rapport 19/09.
- SOFOT (2012). http://www.kristiansand.kommune.no/Documents/_HS/Rapporter/Rusvane%202011-2012.pdf Lastet ned 20. august 2012.
- The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, CAN Council of Europe, Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs (Pompidou Group).
- Vedøy, T. og A. Skretting (2009). *Ungdom og rusmidler. Resultater fra spørreskjemaundersøkelser 1968–2008* (SIRUS-rapport 5/2009). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.

- Vedøy, T.F. og E.J. Amundsen (2008). *Rusmiddelbruk blant personer med innvandrerbakgrunn. Oversikter fra befolkningsundersøkelser*. (SIRUS-rapport 1/2008). Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Øia, T. (2006). Nye tall om ungdom. Osloungdom – rus og kriminalitet i et tiårsperspektiv. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 6(2): 87–99.

Summary

Alcohol and cannabis use among adolescents during the period 1995–2011

This article describes the use of alcohol and cannabis among adolescents (15–16 years) in the period 1995–2011, based on data from the Norwegian part of The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). The results show that the steep increase in the use of alcohol and cannabis from 1995 to around the turn of the millennium have been replaced by a marked declining trend, especially for the use of alcohol. The use of cannabis has also declined after the millennium until 2007, but there was no further decrease in 2011. The results are in accordance with other surveys on alcohol and cannabis use among adolescents in Norway.

NOVA har ambisjon om å være det sentrale miljøet for forskning om ungdom i Norge.

Tematisk spenner ungdomsforskningen ved instituttet svært bredt, men rusmiddelbruk, vold og annen problematferd utgjør noen av tyngdepunktene. Flere av forskerne arbeider med ungdoms seksualitet, og NOVA har i økende grad rettet søkelyset mot etnisitet og flerkulturelle emner. Videre har instituttet en rekke prosjekter om skole og skoletilpassning, ungdomskultur, idrett og ungdoms deltakelse i organisasjonslivet og medvirkning og makt i samfunnet.

Foto: colourbox.no

- NOVA påtar seg forsknings- og utviklingsoppdrag på ungdomsfeltet
- NOVA utgir egne publikasjoner
- Få mer oppdatert informasjon om forskningsfunn, publikasjoner, konferanser og andre faglige aktiviteter på NOVA ved å besøke www.nova.no
Sjekk også ut siden www.ungdata.no

Forskningsinstituttet NOVA
pb 3223 Elisenberg
0208 Oslo
tlf:22541200
faks:22541201
e-post:nova@nova.no

N O V A

*Norsk institutt for forskning
om oppvekst, velferd og aldring*